

Кизенко В.І.

*Кандидат педагогічних наук, докторант
Інститут педагогіки НАПН України*

УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДОПРОФІЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ В МЕЖАХ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Відповідно до Концепції профільного навчання, допрофільна підготовка здійснюється у 8-9 класах з метою професійної орієнтації учнів, сприяння усвідомленому вибору ними напряму профільного навчання у старшій школі.

Допрофільна підготовка здійснюється за рахунок варіативної складової змісту освіти Типового навчального плану загальноосвітніх навчальних закладів 8-9-х класів. Оптимальний обсяг підготовки учнів має становити не менше 35-70 навчальних годин на рік. Структуру навчального плану допрофільної підготовки можна подати у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1

Орієнтовна структура навчального плану допрофільної підготовки

Складникидо- профільної підготовки	Зміст роботи	Рекомендована кількість годин
1	2	3
Курси за вибором	Поглиблення і розширення окремих тем базових освітніх програм. Формування позитивної мотивації до того чи іншого профілю навчання, забезпечення профільної орієнтації учнів. Створення бази для орієнтації учнів у світі сучасних професій, знайомство зі специфікою різних видів діяльності	68 - 70 годин

Інформаційна робота	Ознайомлення з освітніми закладами, в яких можна продовжити навчання після 9-го класу, вивчення умов прийому до них, особливостей організації навчально-виховного процесу, освітніх програм тощо. Створення «освітньої карти» регіону (району, міста, села)	15 -17 годин
Профільна орієнтація	Психолого-педагогічна підтримка учнів у виборі профілю навчання в старшій школі: діагностика, консультування, анкетування, організація спроб вибору профілю навчання	15-17 годин

Успішність реалізації допрофільної підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів передбачає:

- створення відповідної нормативно-правової бази (підготовка концепції допрофільної підготовки, положення про курси за вибором, інструктивних листів, наказів щодо організації окремих аспектів допрофільної підготовки, запровадження портфоліо тощо);
- навчально-методичне забезпечення допрофільної підготовки (створення навчальних програм курсів за вибором, орієнтовних навчальних планів для деяких можливих профілів навчання, підручників, навчальних і методичних посібників, методик, засобів навчання);
- створення психологічного супроводу допрофільної підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів (проведення діагностики з виявлення нахилів, спрямованості й мотивації учнів до певного профілю навчання, того чи іншого виду діяльності; моніторинг успіхів школярів у процесі освоєння курсів за вибором; індивідуальні консультації, групові тренінги тощо);
- підготовка й перепідготовка педагогів основної школи до роботи в умовах допрофільної підготовки (директорів, заступників директорів, класних керівників, учителів, соціальних педагогів і шкільних психологів);
- розроблення механізму фінансування допрофільної підготовки.

На етапі допрофільної підготовки важливо створити умови для випробування учня в навчальній діяльності різних видів. Вона має здійснюватися на діагностувальній основі і виявляти не лише професійні орієнтації учнів, схильності в різних галузях знань, а й формувати інтереси, потреби, самомотивоване самостійне навчання як усвідомлену навчальну діяльність. Ці форми мають широко використовуватися у старшій школі.

На цьому етапі важливим стане своєчасне оцінювання комплексу індивідуальних особливостей підлітка з урахуванням його готовності до успішного навчання за певним профілем; запобігання дезадаптації в умовах виникнення навчальних труднощів і стресів, пов'язаних із спілкуванням у новому колективі.

Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції

Важливо, щоб учень усвідомив себе суб'єктом вибору профілю навчання. До-профільна підготовка потребує психологічного супроводження, соціологічних вимірювань, накопичення бази бажаного в зіставленні з можливим.

Перехід до профільної школи передбачає визначення напряму подальшої освіти, вибір відповідного фаху. На етапі до профільної підготовки (8-й клас) передбачено: навчання способів вибору профілю навчання; організацію психолог о-педагогічного діагностування щодо нахилу до того чи іншого напряму освітньої діяльності в умовах профільного навчання; виявлення основних проблем у виборі профілю навчання. Ефективним методом соціометричних вимірювань є анкетування.

Оскільки запитання анкети становлять висловлювання, розраховані на одержання інформації, що надає змогу операціоналізувати ознаки певного соціального явища, формулювання запитань повинно відповідати завданням дослідження, тобто забезпечити одержання інформації саме про досліджувані ознаки, а також відповідати можливостям респондентів як джерела інформації.

Зміст анкетування профільної орієнтації має передбачати:

- закриті питання(респонденту подають повний набір варіантів відповідей, пропонуючи вибір одного або кількох із них); закриті запитання (альтернативні (необхідно вибирати тільки один варіант відповіді) і неальтернативні («питання-меню», які допускають вибір кількох варіантів відповідей);

- відкриті запитання, що не пропонують ніяких варіантів відповідей, і респондент може відповідати на власний розсуд;

- напівзакриті в переліку запропонованих відповідей мають позиції «інше». За формою подаються прямі і непрямі питання, оскільки прямі надають змогу одержати безпосередню інформацію (пряму) від респондента (Яку професію ви хотіли б для своєї дитини з урахуванням його і ваших побажань?). Коли ж від респондента необхідно одержати його критичну думку про себе, оцінку певного фахового спрямування, доцільним буде використання запитань, сформульованих у непрямій формі. Респонденту пропонується уявна ситуація, яка не вимагає самооцінки його особистих якостей і обставин його діяльності.

Анкета профільної орієнтації

(проводиться з батьками учнів 8-го класу)

1. Яку професію ви хотіли б для своєї дитини з урахуванням його і ваших побажань? _____

2. Чи має ваша дитина інтереси і захоплення, пов'язані з подальшим вибором професії? Якщо так, то які? _____

3. Вивчення яких шкільних предметів, на вашу думку, допоможе вашій дитині при вступі до обраного вищого навчального закладу? _____

4. Які з перерахованих нижче напрямів і профілів навчання, на вашу думку, найбільше цікавлять вашу дитину?

-*природничо-математичний*: фізико-математичний, математичний, фізико-

- *біолого-географічний*: біотехнологічний, хіміко-технологічний, екологічний;
- *суспільно-гуманітарний*: історичний, правовий, філософський, економічний;
- *філологічний*: української філології, іноземної філології, історико-філологічний;
- *технологічний .технологічний*, інформаційно-технологічний;
- художньо-естетичний*: *художньо-естетичний*;
- *спортивний*: *спортивний*.

5. Чи збігаються здібності, нахили та інтереси вашої дитини з її бажанням обрати той чи інший профіль навчання? _____

6. Що може допомогти вам і вашій дитині обрати подальший профіль навчання?

Профільна орієнтація, зорієнтована на виявлення психолого-педагогічної допомоги учням у прийнятті рішення щодо вибору профілю навчання та створення умов для готовності підлітків до соціального, професійного й культурного самовизначення в цілому, сприяє успішній реалізації до профільної підготовки, а також подальшої організації навчальної діяльності на рівні профілів учнів старшої школи.